

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
 The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

תצוה

אור

המקצוע שחייב כל אדם ללמוד:

שמות פרק כח (לא) ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת: (לב) והיה פי ראשו בתוכו, שפה יהיה לפיו סביב, מעשה ארג כפי תחרא יהיה לו, לא יקרע: (לג) ועשית על שוליו רמזי תכלת וארגמן ותולעת שני על שוליו סביב, ופעמני זהב בתוכם סביב: (לד) פעמני זהב ורמון, פעמני זהב ורמון, על שולי המעיל סביב: (לה) והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבואו אל הקדש לפני קֹקֶץ וּבַצֵּאתוֹ וְלֹא יָמוּת: ופרש"י (לג) רימונים, עגולים וחלולים היו כמין רימונים העשויים כביצת תרנגולת: ופעמוני זהב, זגין עם ענבלין שבתוכם: בתוכם סביב, ביניהם סביב בין שני רימונים פעמון אחד דבוק ותלוי בשולי המעיל:

שאלות:

א { הקשה הרמב"ן על פרש"י בשמות פרק כח פסוק לא ולא ידעתי למה עשה הרב הפעמונים לעצמם, פעמון בין שני רימונים, כי אם כן לא היו הרימונים משמשין כלום: ב { ואם לנוי, למה היו עשויים כרימונים חלולים, יעשם כמין תפוחי זהב: ג { ועוד שהיה צריך הכתוב לפרש במה יתלה הפעמונים, ואם יעשה בהם טבעות לתלות בהן? ולכן חולק הרמב"ן ומבאר שהכונה הפעמונים ממש בתוך חלל הרימונים כך שאין כפל וגם ביאור בתוך כפשוטו. ד { עוד הקשה האלשיך מדוע מדגישה התורה שהפעמונים היו בתוך הרימונים, הרי לפי הסבר חז"ל 1. ופרש"י היו הרימונים והפעמונים במספר שוה, ואם כן כמו שכל פעמון עומד בין שני רימונים כך גם כל רימון עומד בין שני פעמונים כפי שנאמר בהמשך הפסוקים "פעמון זהב ורמון פעמון זהב ורמון" ולכן קשה מדוע מודגש דווקא על הפעמונים שהיו בתוך הרימונים ולא ההיפך?

נוהג העולם להניב מיד על כל הערה:

ידוע ומפורסם אחת הבעיות הקשות המעיבות על שלום בית ועל אושר החיים היא התגובה המהירה, בדרך כלל כאשר אחד מבני הזוג מעיר הערה או מועד בלשונו, התגובה המהירה של הצד השני להתגונן או להתנצח מעכירה את האוירה בבית, מאחר ומתפתח מכך מחלוקת בין בני הזוג ופעמים רבות מאבדים כל פרופורציה וגולשים למחוזות שלא צריך להגיע, והכל מתחיל בגלל התגובה המהירה שנעשית באופן ספונטני בלי מספיק מחשבה והתוצאה הרת אסון, וכן הדבר בחברה ובכל מקום כאשר האדם מגיב מיד ללא מחשבה גורם למחלוקת ושנאה, ולזאת תורתנו הקדושה מלמדת אותנו שהתגובה הכי חכמה היא מידת השתיקה, וכאשר האדם מתאפק ואינו מגיב אינו מלבה את המחלוקת, אך יותר מכך גורם לחשיבה נכונה מה לומר ואיך להגיב בצורה חכמה, כמאמר דוד המלך בתהלים פרק עה פסוק ג) גִּי אֶקַח מוֹעֵד אֲנִי מִיִּשְׁרָיִם אֶשְׁפֹּט: רצה לומר אם אדם לוקח זמן לחשוב זוכה לשפוט הדברים בישרות, ולמרות שקל לומר הדברים אך קשה לעשותן ובכל זאת זו חכמת החיים שהתורה מייצעת לכל אדם.

השיג על ידי השתיקה יותר מהדיבור:

נפתח במעשה שהיה, מסופר על אשה אלמנה אשר מצבה הכלכלי היה קשה ומאז פטירת בעלה ונפל עליה עול פרנסת בני ביתה המצב הלך והדרדר, וכיון שהבית אשר התגוררו בו היה ממושכן לבנק תמורת ההלוואה שקבלו לרכישת הבית היית חייבת לשלם כל חודש עבור המשכנתא, אלא מאחר והמצב החריף לא עמדה בפרעון התשלומים כמובן שהבנק שולח התראות שבמידה ולא תפרע הדירה תעוכל על ידי הבנק ותימכר לטובת החוב שיש לה לבנק, אולם למרות כל ההתראות לא היה לאל ידה להושיע והמצב הלך והחמיר והצטבר חוב גדול ולכן הבנק עיכל את הדירה והודיעו לה שהיא צפויה עד תאריך מסויים לפנות את הבית, כמובן שלא היה לה שום אפשרות להסתדר בבית אחר כיון שאין בידה לשלם ולא ידעה את נפשה מה יהיה איתה וילדיה שיאלצו לישון ברחוב, מתוך צערה הלכה לרבי וסיפרה את צרתה ומבקשת ברכה להינצל מהגזירה הקשה שעומדת עליה ובניה, הרבי שמע את צרתה ואף בירכה מעומקא דליבא, אולם ליבו נוקפו איך יתכן להוציא אלמנה וילדיה לרחוב, ולזאת לאחר שבירר איזה בנק נלקחה המשכנתא התברר לרבי שמנהל הבנק יהודי, החליט הרבי לעלות לביתו של המנהל, הלך עם שמשות לביתו של מנהל הבנק, כמובן מנהל הבנק הופתע איך זכה לביקור של כבוד הרבי הכניסם לביתו בכבוד התיישב הרבי בסלון הוגש לפניו כיבוד, אולם הרבי יושב ושותק ואינו מדבר דבר, הדקות עוברות ואין קול ואין עונה לאחר שעברו כעשר דקות שתיקה למרות שמנהל הבנק ניסה כמה פעמים לשאול מה מטרת בואו של הרבי לא קיבל מענה, ואז קם הרבי ממקומו לצאת מהבית, מנהל הנק היה סקרן להבין מה רוצה ממנו הרבי ולשם מה בא, אמר לו הרבי בה לקיים מצוות חכמים שאמרו כשם שמצווה לומר דבר הנשמע כך מצווה שלא לומר דבר שלא נשמע ולזאת באתי לקיים מצוה זו לשתוק ולא לומר כלום, אולם המנהל עוד יותר הסתקרן ושאל למה הרבי חושב שאני לא ישמע אני מוכן להשתדל והפציר בו לומר, ואז אמר לו הרבי אתה בטח מכיר את המקרה של האלמנה שהבנק עומד להוציא אותה וילדיה לרחוב בגלל החוב שהצטבר איך אפשר לעשות כזה דבר, השיב המנהל אני לא בעל הבית של הבנק יש לו חוב גדול מה אפשר לעשות, אמר לו הרבי אתה רואה שצדקתי המצווה לא לומר כלום כי בלאו הכי לא ישמעו דברי, ואז רק הבין המנהל שהוא חייב לחפש פיתרון ואמר לרבי הוא מוכן להתחייב מעכשיו לשלם במקומה את המשכנתא ממשכורתו ותוכל להישאר בבית, כמובן קיבל ברכות עד בלי די. הראת לדעת עד כמה כוחה של שתיקה בכפליים מדיבור שאם בתחילה היה מדבר היה מתרץ את עצמו אבל בגלל השתיקה חדרו הדברים לעומק ליבו ועזר לאלמנה.

תירוץ האלשיך לרמז שיותר צריך לשתוק:

ובזה נבוא לתירוץ האלשיך על פי דברי חז"ל שהמעיל רומז אל הפה ומוצאותיו הפעמונים המקשקשים בקולם מרמזים על "הדיבור" שהוא סמל הפה, ואילו הרמון העשוי מחוטי צמר כפי שנאמר "תכלת וארגמן ותולעת שני" מרמז על מידת "השתיקה" שהרי אין דבר יותר שקט מצמר, על כן אמרה תורה "ופעמוני זהב בתוכם סביב" לפי שכאשר הפעמון מקיש על הרמון העשוי מצמר מתמעט הקול ומשתתק עד שכמעט ולא שומעים את קשקוש הפעמון, לכן נאמר להלן שמות לט כה "ויתנו

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

את הפעמונים בתוך הרימונים" ולא להיפך ויתנו את הרימונים בתוך הפעמונים, ללמד שלא הפעמון הרומז לדיבור הוא העיקר, אלא דווקא הרמון הרומז אל מידת השתיקה, וככל שיימעיט האדם בדיבורו, וכו' כן ייטב לו עכ"ל: ביאור הדבר שהמבט של התורה מתייחס יותר לרימון מאשר לפעמון מעין יהלום הנמצא בין אבני חן אחרים בקרבתו מבט האדם מתייחס ומתרכז בעיקר ביהלום מפני חשיבותו ויוקרתו, כך התורה מייחסת את המבט על המעיל שהעיקר הם הרימונים ולא הפעמונים למרות שהן שוין במספר וניתן להסתכל הפוך, אך בחשיבות עולה הרימון על הפעמון ולכן מציינת שכל פעמון נמצא בין שני רימונים ולא ההיפך לרמז וללמד אותנו שהשתיקה יקרה וחשובה הרבה יותר מהדיבור, ומתי ישמיע קולו רק ונשמע קולו בבואו אל הקדש, שאז ידבר בתורה ובמצות ה' ויקשקש בפעמון.

השתיקה ערכה כפול מדיבור:

ואכן מבואר במסכת מגילה דף יח ע"א דרש רבי יהודה איש כפר גבוריא, ואמרי לה איש כפר גבור חיל מאי דכתיב [תהלים ס"ה] לך דמיה תהלה, סמא דכולה משתוקא. כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא מלה בסלע, משתוקא בתרין. וביאור הגמרא שחז"ל מלמדים אותנו שהשתיקה תרופה לכל דבר, וערכה כפול מהדיבור, ולמרות שהאדם חושב כמה שיותר עושה רעש ומדבר מצליח אינו אלא טועה כדלקמן. עוד כתוב בזוהר פרשת יתרו דף פא ע"ב אמר רבי שמעון על הפסוק (תהלים לט) אמרתי אשמרה דרכי מחטא בלשוני, אשמרה לפי מחסום. כוונת דוד המלך ללמדנו שאדם שרוצה לשמור עצמו מכשלונות וחטאים יעשה לפיו מחסום.

השתיקה יפה אפילו להכמיה:

עוד מבואר במסכת פסחים דף צח ע"ב מכאן אמרו חכמים יפה שתיקה לחכמים, קל וחומר לטפשים, שנאמר [משלי יז] גם אויל מחריש חכם יחשב. וכן אמר התנא בפרקי אבות פרק ג משנה יג רבי עקיבא אומר וכו' סייג לחכמה שתיקה: וכתב הגר"א זצ"ל בפירושו לבאר את הפסוק במשלי יא-ב ואת צנועים חכמה, עיקר החכמה הוא בצנועים ששותקים מלומר תורתם ודעתם רק שומעים מרבותם, כי כאשר הוא יאמר דבריו לא יוסיף לו כלום, אבל כאשר ישמע מרבו יוסיף לו דברים. גם השפת אמת סוכות תרנ"ד פירש את הפסוק במשלי כד-כו שפתיים ישק משיב דברים נכוחים: על ידי שמשיק השפתיים ומונע עצמו מלדבר דיבורים לא טובים, על ידי זה זוכה למשיב דברים נכוחים, דהיינו לדבר דיבורי תורה ויזכה לומר דברים אמיתיים וישרים. עוד כתוב בפרקי אבות פרק א משנה יז שמעון בנו אומר כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה וכו': והוסיף על כך במסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק כב: שמעון בנו אומר כל ימי גדלתי בבין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה. לחכמים יפה שתיקה קל וחומר לטפשים, לא חכמה מביא דברים, ולא דברים מביא חכמה, אלא מעשה. כל המרבה דברים מביא חטא שנאמר ברוב דברים לא יחדל פשע (משלי י"י"ט), ואומר גם אויל מחריש חכם יחשב (שם י"ז כ"ח):

האומנות הגדולה ביותר של האדם בעולם לשתוק:

עוד מבואר במעלת השתיקה במסכת חולין דף פט ע"א אמר רבי אילעא אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולס את עצמו בשעת מריבה, שנאמר תולה ארץ על בלימה, רבי אבהו אמר מי שמשים עצמו כמי שאינו, שנאמר [דברים ל"ג] ומתחת זרועות עולם. אמר רבי יצחק מאי דכתיב [תהלים נ"ח] האמנם אלם צדק תדברון מישירים תשפטו בני אדם, מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם, יכול אף לדברי תורה תלמוד לומר צדק תדברון. ופרש"י האמנם אלם אומנות יפה היא האילום, אבל צדק דהיינו דברי תורה אותו תדברון. הרי שחז"ל למדו אותנו הפך מוסכמות החברה שאדם חושב כמה שיותר מדבר הוא יותר חברמן ומוצלח, וטעות היא כי ברוב דברים לא יחדל פשע, היות וגורם מחלוקות ושנאה וקנאה ותחרות, אלא חכמים מלמדים אותנו ההיפך שכל העולם עומד בזכות השתקן בשעת מריבה, כיון שכל אדם מטיבעו להגיב ולהחזיר מנה אחת אפים ולהוכיח חפותו וצדקתו אך זה המפסיד את ההזדמנות להיות מקיים את העולם בזה שיתגבר וישתוק, ועל כך אנו מתפללים שלושה פעמים ביום בסוף התפילה ולמקללי נפשי תידום לזכות להגיע לדרגה הזו, ולכן המקצוע שכל אדם מחוייב להתמקצע בו זו אומנות להיות שתקן עד כמה שיותר ועל ידי זה זוכה לחכמה, ולזאת כתב הרמב"ם הלכות דעות פרק ב הלכה ד לעולם ירבה אדם בשתיקה ולא ידבר אלא או בדבר חכמה או בדברים שצריך להם לחיי גופו, אמרו על רב תלמיד רבינו הקדוש שלא שח שיחה בטלה כל ימיו, וזו היא שיחת רוב כל אדם, ואפילו בצרכי הגוף לא ירבה אדם דברים, ועל זה צוו חכמים ואמרו כל המרבה דברים מביא חטא, ואמרו לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה, וכן בדברי תורה ובדברי חכמה יהיו דברי האדם מעטים וענייניהם מרובים, והוא שצו חכמים ואמרו לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה עכ"ל. ללמדנו שאפילו בדברי תורה ממידת השתיקה למעט ולקצר בדיבור כפי הנצרך.

מעשה שהיה כיצד השתקן ניצל:

וכתב בספר נחלת אבות להגר"י משש זצ"ל ושמעתי אחד קדוש מדבר כמוהר"ר"ש אבן דנאן זלה"ה כי בימי הקדוש כמוהר"ר"ר אי"ש הצרפתי זלה"ה היה הדבר הזה, ב' אנשים עברים היו עוברים ברחוב קריה בפא"ס ביום א' של פסח לילך לביהכ"נ שחרית, שניהם מלובשים יפה ומתהדרים ושישים בגוונים שלהם והולכים שניהם יחדו ומשוחחים, והנה ערבי אחד פועל של בית הבד מלוכלך בשמן, נושא כד גדול של שמן, נדחק ועבר בניהם ולכלך את בגדיהם, אחד היה סבלן ושתקן תכף חזר לביתו בשתיקה והחליף בגדיו והלך לביהכ"נ בשמחה ואח"כ שלח בגדיו לנקיון, ואילו השני היה חסר סבלנות וצעק וקלל את הגוי וממילא כעס הגוי והתחיל בניהם קטטה גדולה ופצעו אחד את השני וקרעו בגדיהם ולבסוף הפרידו בניהם והלך לביתו להחליף בגדיו וללכת פצוע לביהכ"נ ואת בגדיו הפסיד נמצא השתקן הרויח שלא נקרעו בגדיו ולא נפצע ולא קיבל מכות והדבר הפסיד.

זכות השתיקה של לוט ניצל מסדום:

כתב במכתב מאליהו (ח"ג עמוד קלב) למרות גדלותו של לוט שמסר נפשו על החסד בסדום, לא היתה זו סיבה להצילו מסדום, ורק בזכות מידת השתיקה שנאמר (בראשית י"ט ט"ט) "ויזכר אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה, ופירש"י מהו זכירתו של אברהם על לוט, נזכר שהיה לוט יודע ששרה אשתו של אברהם ושמע שאמר אברהם במצרים על שרה אחותי היא ולא גלה הדבר שהיה חס עליו.

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

זכוות השתיקה של רחל זכה בנה יוסף למלוכה:

מעלת מידת השתיקה של רחל אמנו ע"ה, אמרו חז"ל 2. במדרש למרות שיעקב מסר לה סימנים והבטיח לה שממנה יצאו שנים עשר שבטים ושתיקה, ויותר מכך אביה הושיבה תחת החופה ומקבלת מתנות ולבסוף מכניס את אחותה לאה ושתיקה, ולזאת זכתה שבזכותה נגאלים ושבנה יוסף נעשה למלך וכרמוז והנה קמה אלומתי הכוונה האלימות ששתיקה.

השתיקה של יוסף:

וכך השרישה מידת השתיקה אצל בניה, מצינו אצל בנה יוסף הצדיק מעלתו בשתיקה נוראה אמרו במדרש (ב"ר פצ"ד ג') "ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי, **כתב בענף יוסף בשם האלשיך בתהלים ע"ח**, שכוונת יוסף במה שלא הודיע לאביו שהוא חי משך כ"ב שנה, היה לבלתי הלשין את אחיו ולבלתי הכזיבם שאמרו לאביהם שמת, עד שיהיו הם המבשרים לאביו כדי שלא יקצוף עליהם", ומצינו שגם לאחר שנתראה אל אביו לאחר הכ"ב שנה גם אז פעל באופן המעולה הזה, שכתב הרמב"ן (בראשית מ"ה כ"ז) "ויודברו אליו את כל דברי יוסף, נראה לי על דרך הפשט שלא הוגד ליעקב כל ימיו כי אחיו מכרו את יוסף וכו' ויוסף במוסרו הטוב לא רצה להגיד לו" והוא מפורש במכילתא (שמות בשלח אות י"ט), **וביותר כתב דעת זקנים מבעלי התוספות (בראשית מ"ח א')** "ויאמר ליוסף וכו' ומשמע שלא היה יוסף רגיל אצל יעקב, כמו שמצינו נמי ויקרא לבנו ליוסף, ושמעתי מפי הרב ר' שמואל ז"ל **הטעם לפי שהיה ירא שישראל לו הענין היאך הורד למצרים** ויגיד לו שמכרוהו אחיו וכו'. **ללמדנו גדולתו של יוסף שהיה מוכן לוותר על קירבת אביו ולקבל יותר מאביו ובלבד שלא יספר את האמת לאביו ויגרם נזק לאחיו.**

זכוות שתיקתו של בנימין זכה שהשכינה בחלקו:

וכן אצל בנה בנימין אמרו חז"ל 3. שתק כדי שלא יעלילו על אחיו שהם גנבו, והם היכוהו וגם ביישוהו שהוא גנב בן גנבה שגם אמך רחל גנבה את התרפים וביישה את אבינו והוא שתק, ובשכר שתיקתו זכה לבית המקדש שיהיה בחלקו.

זכוות השתיקה של תמר יצא ממנה דוד המלך:

עוד מבואר במסכת סוטה דף י ע"ב 4. על שתיקת תמר למרות שהיה לה מה לטעון ולהציל את עצמה בכל זאת עשתה עצמה כאלומת ושתיקה ולכן זכתה לזרע המלוכה.

נס פורים זכוות שתיקת אסתר המלכה:

נס גאולת פורים נעשה מפני השתיקה של אסתר המלכה ושמעה לציווי מרדכי כמאמר חז"ל **במסכת מגילה דף יג ע"א 5.** שהרי לו היה נודע מוצאה לא היית בבית המלך וכל הנס היה נמנע, ללמדנו עד כמה אדם שמתאפק אפילו שיש לו לחץ פנימי לומר את דבריו ושותק מביא גאולה לעולם.

חודש אדר מזל דגים לסמל השתיקה שגרמה לגאולה:

ראיתי מובא בשם האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל הקשר והשייכות בין חודש אדר שמרבים בו בשמחה, למזלו מזל דגים, מפני שכל בעלי החיים אומנם אינם בדרגת מדבר אך יש להם קול הברה ומשמיעים הם קולות שונים, וכן מצינו במשלי כח טו ארי נוהם, ובמסכת ברכות דף ג חמור נוער וכיוצא בזה טובא, זולת הדגים שאינם משמיעים שום הגה, ואם כן הדבר מרמז לנו החוסם את פיו ואינו מדבר דברים שלא לצורך ובכך מאמץ את טבע הדגים, יוכל לבוא לידי שמחה, ועל כן כל חודש אדר מתחילתו ועד סופו מזלו דגים הוא החודש שמרבים בו בשמחה והוא נהפך מיגון לשמחה, מפני שהלוא על ידי השתיקה בה נקטה אסתר זכינה לגאולה וישועה ולנס פורים, ולכן משכנס אדר מרבין בשמחה כי כל החודש מסוגל לזכות בשמחה באמצעות מידת השתיקה.

השתקן מרויה:

וכתב בספר נחלת אבות להגר"י משש זצ"ל עוד שמעתי מעשה בשלטון אחד מופלג בעושר שרצה לקנות חפצי זהב לנשיו ולבנותיו ולכלותיו ושלח אחר שני אנשים עברים צורפי זהב לקנות מהם והאנשים היו משונים בתכונתם אחד היה דברן ביותר, ואחד שתקן ביותר ויעמדו לפני השלטון עם סחורתם הקדים הדברן להראות סחורתו, על כל חפץ המטיר מבול של דברים, עד כי פנה היום, והשתקן יושב ושומוע ושוב פנה השלטון לשתקן, הראה לו כל חפציו, בלי להוציא אף הגה מפיו הביט בו השלטון וא"ל, אתה דומה לסחורתך שניהם דוממים, השיב השתקן כן שנינו חפצי זהב יקרים, וכן אמרו חכמינו שתיקה זהב שחק השלטון ואמר א"כ טוב לקנות מסוחר הדומה לסחורתו זהב מזהב דחה הדברן וקנה מהשתקן והרוייה הרבה.

תענית דיבור עדיף מתענית:

ומבואר במסכת תענית דף יא ע"ב אמר רבי ירמיה בר אבא אמר ריש לקיש אין תלמיד חכם רשאי לישב בתענית, מפני שממעט במלאכת שמים. **וכן פסק בשו"ע או"ח סימן תקעא סעיף ב** תלמיד חכם אינו רשאי לישב בתענית, מפני שממעט במלאכת שמים, אלא אם כן כשהצבור מתענים שלא יפרוש עצמו מהם, ומלמדי תינוקות דינם כת"ח. **וכתב המשנה ברורה סימן תקעא ס"ק ב** וראיתי כתוב בספר אחד שכשאדם רוצה להתנדב תענית, טוב יותר שיקבל תענית מן הדבור ממה שיקבל עליו מן האכילה כי ממנו לא יהיה לו נזק לא בגופו ולא בנשמתו ולא יחלש עי"ז, וכעין זה כתב הגר"א באגרתו שצריך האדם לייסר עצמו לא בתענית וסיגופים כי אם ברסן פיו ובתאודותיו וזהו התשובה וכו': **עוד הוסיף באגרת הגר"א נוסח ב** וזהו יותר מכל התעניות וסיגופים בעולם. **וכל רגע ורגע שאדם חוסם פיו זוכה בשבילו לאור הגנוז שאין מלאך ובריה יכולים לשער.**

אזהרת המוגיד למרן הכ"י:

וכתב במגיד מישרים (פרשת וארא) שאמר יוסף וטרם תוציא הדבר מפיך **תראה אם אפשר לך זולתו אל תוציאהו מפיך, וגם אם תהיה מסופק בו אל תוציאהו מפיך**, עד שיהיה מבורר לך שאתה מוכרח לאומרו.

מעשה עם החזון איש על השתיקה:

בספר מעשה איש מסופר בעיר תל אביב עסקו בבניית מקוה טהרה מדרך הטבע נוצרו במהלך הבנייה הפרעות וקשיים לאין ספור במיוחד היו בעיות מימון עקב מחסור נורא בכספים, ר' יונה מרגליות זצ"ל שפעל רבות למען המקוה שטח בפני רבינו החזו"א זצ"ל את כל הקשיים הכספיים המאיימים על המשך הבנייה, וביקש ממנו שיזמין את הרב פרנקל זצ"ל ויאמר לו רק

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

כמה מילים ובודאי הרב ישמע לו וכבר יימצא הכסף הדרוש, השיב החזו"א זצ"ל ר' יונה **יודע אתה על שום מה דברי נשמעים. על שום שאינני אומר.** בפעם אחרת כאשר ניסה ר' יונה זצ"ל לשדל שוב את החזו"א זצ"ל שיאמר להרב פרנקל זצ"ל רק שלוש ארבע מילים ויהא די בכך כדי לזרוז, **שאלו החזו"א זצ"ל בתמיהה יודע אתה כיצד נעשית אשה לאשת איש בשלוש ארבע מילים** הרי את מקודשת לי ואתה מבקש ממני לומר רק שלוש ארבע מילים.

הנהגת הנרבי"צ אבא שאול זצ"ל:

ושמעתי בשם רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל כאשר האדם רוצה לשלוח מברק לחברו הוא בורר מילותיו כי יודע הוא שכל תיבה יש לה ערך והוצאה כספית, כמו כן צריך האדם לא להרבות בדיבור ולחשוב על כל מילה שמוציא. **מסופר עליו:** לא אחת התקיימו אסיפות של גדולי ראשי הישיבות בביתו פעם באחת הסערות הציבוריות הסוערות מערכה לוחטת כנגד פריצת גדר חמורה עלו ראשי ישיבות נכבדים לבית רבינו זצ"ל ודנו בענין, השמיעו דיבורים חוצבי להבות כשעה וחצי וקיבלו החלטות, כשקמו לצאת אמר הגאון רבי יהודה עדס שליט"א בפליאה האם שמתם לב לכך שחכם בן ציון לא השמיע דעתו ולא אמר מילה במשך שעה וחצי ישב והאזין ולא פצה פיו, איך יכול אדם לשבת ורק לשמוע, הרי כולנו באנו אל ביתו להוועץ בו לשמוע את מוצא פיו והוא אינו מוציא מפיו מילה ממש גאון בשתיקה.

רמז לדבר:

ואפשר לומר רמז לדבר כאשר האדם שותק זוכה לגדולה כמ"ש דוד המלך **בתהלים פרק יט פסוק (ד) יִיֵרְאָמוּ וַיֵּאֱמָרוּ וַיִּבְרְאוּ בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם: (ה) בְּכִלְיָאֲרָץ | לֹא קוֹם וַיִּבְקָעַה תִּבְלַת מַלְיָהּם.** כאשר האדם ממעט בדיבור אין אומר וכו' זוכה שנשמע קולם וגם מתפרסם שם לטובה בכל מקום.

מזכר השכל:

עלה בידנו להשכיל ולהבין שאמנם כוח הדיבור גדול ועצום עד מאוד ובו נשתבח האדם מיתר הנבראים, אך כל זה כאשר משתמש בו לתורה מצוות ומעשים טובים ולפרנסתו ולהטיב בדיבורו עם בן זוגו וחברו לפרגן לשבח, אבל בשאר ענייני האדם השתיקה עולה בכפליים מהדיבור כי ברוב דברים לא יחדל פשע, ולזאת כל אדם וכל זוג שבונה ביתו ברוח התורה צריך לאמץ את עצת התורה לנהוג במידת השתיקה בזמן שמתעורר ויכוח יותר לשתוק מלדבר ולדעת שהתגובה הכי חכמה זו השתיקה שבה משיג את התוצאה ביתר שאת, וכל שכן בדיבור האסור ומזיק שמאבד כל חלקה טובה ויכול לחולל חורבן והרס בביתו בחברתו ולכלל, והחכם שמרבה בשתיקה זוכה ומצליח בחיים, וחופש הדיבור הוא מי ששולט על דיבורו לנצור לשונו, כי לאחר שדיבר כבר אין דבריו בשליטתו אלא ההפך, ולמרות שנראה שהשתקן טיפש ונראה לאדם שעלול להפסיד בשתיקתו או ימנע ממנו איזה רווח בגלל הימנעו לדבר, ידע שאינו אלא טועה ובדיוק ההיפך כאשר מדבר מפסיד בגדול ומאבד זכויות רבות, וכבר אמר שלמה המלך החכם מכל אדם בחכמתו ההפך הגמור [במשלי יז] גם אויל מחריש חכם יחשב. וכל שכן לחכם, וכמו שאמר התנא מנסיון חייו שלא מצא לגוף טוב משתיקה, ואשרי מי שזוכה לבלום פיו כי עליו עומד העולם וזוכה לאור הגנוז שאין כל בריה יכולה לשער, וזו האומנות הגדולה שמוטלת על כל אדם בימי חלדו עלי אדמות, ובה יהיה אהוב למטה ונחמד למעלה להיות רצוי ואהוב לבריות, וישכון השלום בביתו תמיד ותשרה השכינה במעונם תמיד, ויהי רצון שזוכה שלא נחל דברנו ועל ידי זה נזכה שככל היוצא מפינו הקב"ה יעשה אמן.

מקורות:

- במסכת זבחים דף פח ע"ב, וכן במסכת ערכין דף טז ע"א** מעיל מכפר על לשון הרע מנין? א"ר חנינא יבא דבר שבקול ויכפר על קול הרע. עוד מבואר ת"ר מעיל וכו' שוליו כיצד: מביא תכלת וארגמן ותולעת שני שזורין, ועושה אותן כמין רימונים וכו', **ומביא שבעים ושנים זגין שבהן שבעים ושנים עינבלין**, ותולה בהן שלשים וששה בצד זה ושלשים וששה מצד זה, רבי דוסא אומר משום רבי יהודה **שלשים וששה היו**, שמונה עשרה מצד זה ושמונה עשרה מצד זה. **ופרש"י מסכת זבחים דף פח ע"ב** עינבלים, מה שתלוי בתוכן לקשקש ותולה בו אצל הרמון [והוא] פעמון כדכתיב (שמות לט) פעמון ורמון ובתוך הרימונים דקרא לאו בתוך החלל קאמר אלא ביניהם דפעמון אחד בין שני רימונים. **וכתבו התוספות מסכת זבחים דף פח ע"ב** כמחלוקת כאן כך מחלוקת במראות נגעים, [הכוונה למספר מראות נגעים שיש] פרי"ת דתלי האי בהאי דמשום דמעיל בא לכפר על לשון הרע וכן נגעים באין על לשון הרע כדאמרינן פרק יש בערכין (ערכין דף טז ע"א). וכ"כ בספר הישר. **וכ"כ בעל הטורים (שמות כ"ח ל"ג)** כתב שהיו ע"ב פעמונים, נגד ע"ב מראות נגעים (נגעים פ"א מ"ד), שהרי המעיל בא לכפר על לשון הרע, וצרעת בא בעון לשון הרע. הראת לדעת שהמעיל עשוי כנגד חטאי הלשון.
- אמרו (ב"ר פרשה עא ח' ובתנחומא) "רחל תפסה פלך שתיקה וכו' עוד במדרש רבה (בראשית פרשה פד פסקה י) והנה קמה אלומתי וגם נצבה, היינו שיוסף זכה לגדולה בגלל זכות שתיקותה של רחל, ומפרש המדרש אלומתי" לא כהפשט הפשוט של אלומות תבואה, אלא אילמותי" שתיקה. היות שיעקב מסר לה הסימנים היו בידה כל השבע שנים בתקוה שאכן היא תנשא ליעקב, ומבואר באגדת בראשית (פכ"ב) שכל אותן שבע שנים היה יעקב מבטיח לרחל עתיד הקב"ה להוציא ממני שנים עשר שבטים וכו' ובתנחומא אמרו שגם ביום האחרון הושיב לבן את רחל באפריון ככלה לפני חופתה בכדי שלא ירגיש יעקב, וראתה סבלונתיה ביד אחותה ורק לאחר החתונה הוחלפה ולמרות זאת שתקה.
- מבואר במדרש תנחומא (מקץ פרק י) בזמן שמצאו את הגביע וחשדו בבנימין והיה שותק, היו עומדין ומחבטין לבנימין על כתפיו ואומרין לו גנבא ברא דגנבתא ביישתנו כך ביישה אמך את אבינו, ובשביל אותן המכות שהכוהו בכתפיו זכה שתשרה שכינה בין כתפיו, שנאמר (דברים לג) חופץ עליו כל היום ובין כתפיו שכן.
- מבואר במסכת סוטה דף י ע"ב** א"ר אלעזר לאחר שנמצאו סימניה בא סמאל וריחקן, בא גבריאל וקירבן. היינו דכתיב למנצח על יונת אלם רחוקים לדוד מכתם, א"ר יוחנן משעה שנתרחקו סימניה נעשית כיונה אילמת, לדוד מכתם שיצא ממנה דוד שהיה מך ותם לכל.
- כמ"ש **באסתר פרק ב פסוק י** לאהגי' אסתר ואת מולדתה פי מרדכי צנה עליה אשר לאתגי' : ואמרו חז"ל **במסכת מגילה דף יג ע"א** רבי יהודה אומר הדסה שמה, ולמה נקראת שמה אסתר על שם שהיתה מסתרת דברה, שנאמר אין אסתר מגדת את עמה וגו'.

החותם בברכת שבת שלום ומבורך ופורים שמה
הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד